

sintent e *tocant* draps blancs e lises ---» (p. 286); dit en termes més abstracte i cristians, V. cita de l'*Art de Cont. del Blanq. a tacte* (TANYER), *Breviari d'Amor*: «Cinc senys corporals, ço és de veer, d'oyr, de asaborar, de flayar --- e de *tocar*» (ms. 353, 209v^o). «*Tocar*: tangere; lo sentiment del *tocar* està escampat per tot lo cos ygalment: *tactus toto corpore* ---; ab lo *toc* comprendre alg. c.: *tactu intimo aliquid percipere*», OPou (*TbPu.*, 296).

6) 'Pertanyer, referir-se': «Sí com a 'quell qu'ab flaca barca 'n riu / pesca son peix --- / mas per esser de béns pus abundós, / entra'n la mar, e no-y espera stiu, / ne pren a 'quell qui ama dona vil, / e l'és plaent tant com *toca* la carn / ---», Ausiàs CII, 9f. «E pus en lo testament hac moltes d'altres coses, que a mi no cal retrer per ço con no *toquen* a la mia matèria», Muntaner (IV, 72.3.2).

'Tocar com a part': «Constrenga a pagar --- la talla que són tenguts de pagar per --- los quals deven passar en lo sant passatge --- e com que *toque* a cascun comenador e prior --- en lo dit compartiment *toque* a vés prior del temple de Perpenyà cinc lliures e a vós --- vint-e-cinc lliures» a. 1377 (MiretS, *TempH*, 432). 'Tocar fer una acció': «Si fortuna hagués la culpa, jo no haguera cura d'escusar --- mas pus a mi *toca* principalment, tant com poré m'esforçaré a sostenir e defendre la mia elecció ésser honorable e bona, e per consegüent no haver errat», BMetge (*Somni* IV, *NCl.*, 132.18); «fnida la --- novella --- Dioneo --- sabent que a ell sol *tocava* a dir, començà ---», *Decam.* x, § 10, 610.5 (=«a lui solo *restava* il dire»).

7) Accentuant-se encara més el caient abstracte, es produeixen una sèrie d'usos que es poden sintetitzar com 'afectar, inspirar', 'encertar a tocar', *tocar-se* 'ser afectat de tal o tal fet, qualitat': «Tu odorest, per què eu desig tu, eu tasté e famegè e sedegé tu; tu, Sé<n>yer, m'as *tocat*: per què, eu són escalfat en la tua pau», *VidesR*, 183v1 (trad.: «tu --- fragrastrí --- (ego) exarsi ---», 552). *Tocar-se* de l'ala o del bolet 'caure en algun grau de demència' Bna. etc. (ja *DAG.*); *tocar-se el vi* 'agafar punta d'agre', Belv.; 'tenir una flaca, patir de ser això o allò' eiv...: «no --- volien jornalers perquè *es tocaven* una mica de *cricanys* [g'asius' 11, 1054b52] i trobaven que dos sous de soldada són molts sous», JnCastelló (Villangómez, *Ll. d'Eiv.*, 210).

«*Tocar* metaf. saber de cert per experiència; *tocar al blanc*: acertar alg. c. difícil», Belv.: «*tocar-hi de mitg a mitg*: acertar en lo punt de la dificultat, en lo modo de executar --- de portar-se ---», Lab.; i en termes absoluts *tocar-hi* 'dir o fer una cosa amb acabat encert': «--- el Sr. Crúilles *hi toca*. Endemés... el seu cinisme és massa elegant per a acabar en sermó», Comromines (*Pina, la italiana del dancinç*, § 4, p. 48).

8) 'Tractar (exposar idees)': «Sényer, les paraules que vós havets dites --- no cal retraher la naturalesa que jo e mon linatge havem, ab lo vostre, haguda tots temps: que vós ho havets molt ben *tocat*», Desclot, *NCl.* v, 7.12 (segons quatre bons mss., però *tractat* en un, i *comptat* en un altre); «--- de coses que foren

grans e bones, d'aqueles volem *tocar* e parlar ---», Jaume I (Ag., 309); «ab breus paraules *toquí* e declarí tota la tració», BMetge (Riq., 30). Sembla que és partint d'aquí que en el llenguatge de certs ambients oficials —crec només mallorquins— ha passat a una acc. com 'registrar, convalidar per escrit': «*tocar* el passaport: refrendar», *DAG.*, «antigament tota possessió --- tenia el seu senyal, que estava *tocat* (registrar) a la Sala» reportava AMAlcover que li explicaren els ramaders de llana de Manacor (*BDLC* VII, 169).

9) *Tocar* un vaxell en un port o lloc de desembarc: «no podreu visitar St. Feliu perquè no hi *tocarem*» us diu l'oficial de bord assenyalant-lo des de mar; «digueren-li com aquesta nau venia de Alexandria e de Barut, e que havien *tocat* en la ylla de Chipre, emperò que en Rodes no havien pogut *tocar*, tanta era la multitud dels moros que la tenien assetjada per mar e per terra», JoMartorell (Ag. I, 297). Algunes expressives locucions, en les quals ha quedat fossilitzada la forma arcaica *toc* de l'Ind. Pres. 1 o Subj. Pres., «jo et *toc*» o «tira que el *toc*», dites d'una persona eixerida de veres: «ben bé que les va trobar de seguida. Jo et *toc!* quin llebrer», Noller (O. C. VII, 232.4f.). «*Tira que'l toc*: tot fent versos, encara li ha topat una bona rectoria!», comentari que el cínic i mal-germà JCollell suposa fet per la gent, quan donen al gran Verdaguer la humilíssima posició de vicari del muntanyenc llogaret de Vinyoles» 1871 (*Epist.* Verdaguer I, 120). Balari, equiparant-ho amb *si-fa-no-fa*, deia «he llegit en Eiximenis '*toch-no-toch*'» (*Epist.* Verdaguer, VI, 224). La base de totes tres locucions està en el verb *tocar* en l'acc. d'encertar, fer punteria'; i en l'altra acc., supra, *mira i no em tocs*.

DERIV.: *Toc* [S. XIV]. 'Tacte' (supra, OPou) «delectacions sensibles majors són les del *toc*, tast e gust», «delits del *toc*, tast e gust», Egidi Romà (*DAG.*); «contente-s ell / del *toc* e vista, / puyx que conquista / muller tan bella!», JRoig (*Spill*, 5993); «--- / Per ella vinc en tristor y alegria: / tots los meus senys, forans e d'ins, ho saben: / car no veig res, sinó ella; que m'alte, / ne desig *toc* de ningun' altra dona»; «Ab desgat am e avorreixc, ensemble: / mos senys en mi coneç ésser discordes--- / l'ull e lo *toc*, d'abans, foren concordés / --- / lo *toc*, per sí, molt hom s'i adelita: quan pren delit, l'imaginar lo-y porta / ---»; «l'ignorant veu que lo malalt no crema, / e jutja:l sà, puyx que mostra bon *toc* ---», Ausiàs CXVI, 10f; CXIX, 1g, 6a; III.

'Acció de tocar un instrument': «l'acort que Nós haguem --- fo aytal que --- al primer *toc* de la nostra trompeta, tothom se curàs de regonèxer totes les bèsties --- e al quart *toc* de la dita trompeta, tothom fos sobre'ls cavalls e seguís nostra bandera», *Cròn.* Cerimoniós (Pagès, § 52.4, p. 383; Bof., 372). *Toc de campanes*: per a l'àngelus la frase del català central i general (omesa *AlcM*) és el *toc d'oració*: «*A toc d'oració*, les minyones a racó» sermonava la vella dita de la prudent família catalana (Lab. 1840, p. 1039); *Toc d'Oració* magnífica sardana, obra mestra de Pep Ventura (c. 1860).